

naamd, hetwelk wegens zijn eenvoudigheid in de toepassing en de verkregen zeer gunstige resultaten z.i. de voorkeur verdient boven elke tot nu toe gevolgde methode.

Vervolgens werden met behulp van Eusemin verschillende extracties verricht, pulpae blootgelegd en geëxtirpeerd, waarbij de methode in alle opzichten doeltreffend bleek te zijn.

In antwoord op een vraag omtrent de samenstelling deelt spr. nog mede, dat het praeparaat is saamgesteld uit Cocaïn, Adrenalin, Chloreton, en eene physiologische zoutoplossing. Na warme toejuicing en een woord van dank door den Vice-Voorzitter den spreker gebracht, wordt deze leerzame, doch slechts matig bezochte vergadering gesloten.

Vergadering der Nederlandsche Tandmeesters-Vereeniging.

12 November 1904.

Aanwezig 16 leden. De Dames: H. v. Gelderen, E. C. Leendertz en de Heeren: T. C. A. Bölger, C. C. Kaijser, W. J. Son, H. B. de Jonge Cohen, N. J. J. Greeter, I. S. Bruske, W. J. ter Kuile Lemker, F. Duyvensz, L. Feenders, J. de Cock Rouaan, A. v. Geldere, J. H. Sanders, P. Dagevos. I. J. E. de Vries.

Te acht uur opent de Voorzitter de Vergadering. De notulen der vorige worden na voorlezing goedgekeurd. De heer Greeter maakt de volgende opmerking betreffende het toevoegen van een advocaat aan de vereeniging. Hij vindt dit minder wenschelijk. Mocht men eens een geschil

hebben met een patiënt betreffende een gebit, dan acht hij het veel beter dit terug te nemen en den patiënt naar een collega te verwijzen, dan hem in rechteu te vervolgen.

Ingekomen zijn de volgende stukken :

1. Van de subcommissie voor reorganisatie van den tandheelkundigen dienst bij het Alg. Ziekenfonds voor Amsterdam alhier, eene dankbetuiging voor de inlichtingen ten behoeve van het reorganisatieplan, en verzoek om toezending van het jongste Jaarverslag.

2. Dankbetuiging van collega *Rosenberg* te Berlijn, voor de hen bereide ontvangst en de bewezen hulp bij het demonstreeren.

3. Van collega *Schoondermark* te Leeuwarden, opzegging van zijn lidmaatschap.

4. Van de collega's *Glazer* te Nijmegen en *Rueb* te Leeuwarden, houdende bezwaar tegen het voorstel van het bestuur.

Aau de orde komt thans dit voorstel luidende :

De voordrachten en demonstratiën op de vergaderingen der N. T. V. zullen door de leden beurtelings worden gehouden, terwijl de volgende bepaald wordt bij loting. Het bestuur neemt de regeling dezer arbeidsverdeeling op zich.

De Voorzitter zegt ter toelichting, dat het bestuur ertoe werd geleid uit overweging dat ongenoegzaam voordrachten en demonstratiën werden gehouden en 't toch van belang was den leden een goed programma aan te bieden. Spreker noodigt de vergadering uit hare meening in deze te doen hooren.

Mej. v. *Gelderen* geeft in overweging, door *Amsterdamsche* leden bij beurten voordrachfen te doen houden, ten einde die van buiten niet door het verplichten daartoe op kosten te jagen. Door den Voorzitter opmerkzaam gemaakt, dat in zoodanig voorstel een onbillijkheid zou worden

begaan jegens de Amsterdamsche leden, zegt Mej. v. Gelderen dat zij niet bedoelt, van haar denkbeeld een voorstel te maken.

De heer F e e n d e r s wenscht, dat mocht het Bestuursvoorstel aangenomen worden, eerst de oudste en daarna de jongere leden voordrachten zullen houden.

Dan zou de toestand blijven als tot nu toe, zegt de Voorzitter. Immers slechts bij hooge uitzondering trad een der jongere leden als spreker op.

De heer B r u s k e acht de vergadering niet talrijk genoeg om over een zóó ingrijpend voorstel uitspraak te doen. Hij wenscht dat de afwezigen bij circulaire daaromtrent worden gehoord.

De heer T e r K u i l e L e m k e r uit zijn verbazing, dat het bestuur zulk een voorstel heeft aangedurfd. Beter ééns in 't jaar een vergadering met één *goede* voordracht, dan veertig, „soepvoordrachten” zooals spreker R u e b het noemt, zegt spreker.

De heer D e C o c k R o u a a n betwijfelt, of leden zich bijzonder aangetrokken zullen gevoelen, wanneer van een minder bekend collega een voordracht wordt aangekondigd.

De heer D e J o n g e C o h e n kan zich voorstellen, dat er een soort van misnoegen bij het bestuur moet hebben bestaan, wanneer het terug ziet op de laatste vergadering van het Ned. Tandheelkundig Genootschap, waar zelfs leden van de Ned. Tandmeesters-Vereeniging op zoo hoogst verdienstelijke wijze het programma aantrekkelijk gemaakt hebben. Dat ditzelfde misnoegen een gewichtige factor is geweest bij het zoeken naar middelen om ook onze vergaderingen belangrijk te doen zijn, acht hij daarom zeer waarschijnlijk, en zulks vooral wanneer wij bedenken, dat op ditzelfde programma namen voorkwamen van leden der N. T. V. die slechts hoogst zelden, of nog nimmer in onze verga-

deringen iets gepraesteerd hadden. Het blijft intuschen een onmiskenbaar feit, dat bij het Ned. Tandheelkundig Genootschap nooit *die* moeielijkheden bestaan, om de vergaderingen door belangrijke voordrachten aantrekkelijk te maken. Dat hiervoor bijzondere redenen bestaan, valt niet te ontkennen; het blijft echter moeielijk deze te gissen. Onwillekeurig vraag ik mij af, is het wellicht voorname, geeft het een beter cachet zijne voordrachten of demonstratiën ginds ten beste te geven. Edoch, de tijden zijn voorbij, dat het gehalte van de leden der Ned. Tandm. Vereeniging zooveel ten achteren stond bij dat van het Ned. Tandheelk. Genootschap. Is het Genootschap in het bezit van een stimulans, dat krachtig werkt om zijne leden tot werken aan te zetten? Inderdaad, het bezit zulk een middel, in 't publiceeren der verslagen van zijne vergaderingen in de dagbladen. Ik acht 't als mijne persoonlijke overtuiging — al moge ik hierin ook alleen staan — dat deze pas ingevoerde maatregel voor velen een aanleiding kan zijn om meer, dan zij tot dusverre deden, werkzaam te zijn voor het vereenigingsleven. Ik wensch hier echter dadelijk op te laten volgen, dat ik het zoude betreuren, indien ook deze vereeniging zich liet verleiden dienzelfden maatregel in te voeren. Toen indertijd in het Ned. Tandheelkundig Genootschap deze zaak besproken is geworden, heb ik er mij zooveel mogelijk tegen verzet, doch zonder het door mij gewenschte succes. Als oud bestuurslid dezer Vereeniging heb ik ervaringen aangaande de publicatie van verslagen in de dagbladen, die mij aldus deden spreken. En wat thans betreft uw voorgestelde maatregelen, ik schaar mij, bij de beoordeeling van uwe voorgestelde maatregelen, aan de zijde der tegenstanders.

De heer G r e e t e r stelt voor, de verslagen dezer vergaderingen voortaan wèl aan de verschillende dagbladen ter opname toe te zenden. Vervolgens geeft Spr. aan het

bestuur in overweging om door persoonlijk bezoek den leden tot het houden eener voordracht op te wekken. Hiervan verwacht Spr. meer succes dan van de tot nu toe gebruikelijke uitnodigingskaarten.

De heer Sanders, ('s Hage,) geeft de voorkeur aan één vergadering 's jaars met voordrachten van specialisten. Tevens zegt hij, dat aanneming van het bestuursvoorstel verscheidene Haagsche leden zal leiden tot opzegging van hun lidmaatschap.

De heer ter Kuile Lemker vreest, dat aanneming van het voorstel ontstemming bij verscheidene leden zal wekken.

In stemming gebracht, wordt het voorstel met 13 stemmen *tegen*, 3 voor en 1 in blanco *verworpen*.

In nadere gedachtenwisseling over hetgeen dan nu in deze te doen is, wordt door den heer Bruske in overweging gegeven, collega's die tot het houden van een voordracht geschikt worden geacht, daartoe uit te noodigen onder aanbieding van honorarium.

De heer Greter herhaalt zijn voorstel, ter bevordering van geregelde voordrachten meer publiciteit aan de vergaderingen te geven en dat de bestuursleden, door persoonlijk bezoek, de leden tot het houden van voordrachten bewegen. De voorzitter vraagt of de bedoeling is de bestuursleden daartoe te verplichten, waarop ontkennend wordt geantwoord.

De heer de Jonge Cohen waarschuwt nogmaals op krachtige wijze tegen het publiceeren der verslagen, hij acht zulks vernederend voor den tandheekkundigen stand, ja zelfs gevaarlijk; de tandartsen worden al genoeg door patiënten lastig gevallen, met vragen naar aanleiding van gehouden voordrachten in zusterverenigingen.

De heer de Cock Rouaan is 't met die opmerking volkomen eens. Het Tandheekkundig Genootschap, dat tegen

reclame is, maakt op deze manier reclame voor leden, die een voordracht houden. Spr. ziet daar evenwel geen nut in.

De heer *Greeter* verwondert zich over al die bezwaren tegen publiciteit. Het Tandheelkundig Genootschap, het officieele lichaam, dat zich steeds beijvert om de Tandheelkunde hoog te houden, heeft geen bezwaar gemaakt een zelfde voorstel aan te nemen. Welk bezwaar kan er dan in gelegen zijn voor een zooveel jongere Vereeniging als de onze? Waar er zooveel krachtiger medewerking van de leden door zou kunnen worden gewonnen, zou spr. het betreuren, indien het voorstel viel. Mocht eventueel blijken, dat het wordt misbruikt als middel van reclame, dan zou het tijd zijn om het weer in te trekken. Zooeven werd door één der leden zooveel gewicht gehecht aan het optreden van specialiteiten. Spr. doet opmerken, dat veelal deze juist op reclame uit zijn; men denke slechts aan *Herbst, Fenchel, Jenkins* e. a.

Het voorstel *Greeter* (meer publiciteit aan de verslagen der vergadering) wordt in stemming gebracht en met groote meerderheid aangenomen. Wat betreft het persoonlijk bezoek door bestuursleden bij de leden tot het houden van voordrachten bepaalt de vergadering zich tot het uitspreken van de wenschelijkheid.

Hierna wordt het woord gegeven aan den heer *ter Kuile Lemker*, tot het houden van zijn voordracht:

BEHANDELING VAN KINDERTANDEN.

Spr. deelt o. a. het volgende mede:

Tegenover de vele beschouwingen over het behoud der blijvende tanden, vindt men in de tijdschriften slechts weinige mededeelingen de wisseltanden betreffende. De meerderheid der kinderen komt slechts in geval van pijn; en de meeste

tandheelkundigen extraheeren nog steeds de pijnlijke wisseltanden zonder zelfs een poging tot behoud te doen. En toch is dit juist bij kinderen meestal zoo gemakkelijk. Althans het behoud der wortels voor zoolang dit noodzakelijk is, kan gemakkelijk verkregen worden. Het aanboren der holte is in de meeste gevallen pijnloos en dient als diagnosticum; in die gevallen waar de boor nog pijn geeft is deze veel geringer dan bij de blijvende tanden. De geheel of half geopende tanden kunnen dan verder behandeld worden met nog grooter kans op succes dan bij volwassenen. Het door vele operateurrs aanbevolen As, is zoo goed als nooit noodzakelijk; in hardnekkige gevallen kan ook met behulp van onschadelijke coagulantia hetzelfde doel bereikt worden. Het behandelen van wortelkanalen is ook onnoodig, goede reinigng der zieke holte is voldoende. De oorzaak der snelle genezing worde behalve aan den jeugdigen leeftijd vooral toegeschreven aan de buitengewone bedrijvigheid der cellen in deze deelen. Er heeft hier vooral voortdurend nieuwvorming plaats, terwijl de wortels der oude organen spoedig na hun volkomen vorming alweer worden aangetast door de oplossende cellen; vermoedelijk zullen de zieke weefsels dan ook eerder worden opgeruimd dan bij een meer kalme stofwisseling. Van nog meer belang dan het behoud der melktanden is het behoud van den zesjarigen molaar, die het belangrijkste steunpunt van de kaakbogen vormt. De behandeling van dezen kies eischt geregeld toezicht; in geval van zieke pulpa komt de behandeling meer overeen met die voor volwassenen, echter worden de wortelpulpae niet verwijderd, maar overkapt en na eenige jaren opnieuw behandeld. Geregeld revisie éénmaal in de drie maanden is voldoende, in zeer zeldzame gevallen zijn meer bezoeken noodig. Het bij sommigen gebruikelijke abonnement, waarbij elke maand de

tanden worden nagezien, is te beschouwen als een schijnvertooning en dus verwerpelijk.

Bij opening van het debat vraagt de secretaris of spr. ook proximale caviteiten der melktanden met gutta percha vult. De heer ter Kuile Lemker antwoordt van neen, daar 't hem meestal niet mogelijk is die caviteiten droog te houden. Mej. v. Gelderen zegt bij het behandelen van melkmolaren veel gebruik te maken van Cofferdam, daar deze zich hierbij gemakkelijk laat appliceren zonder klem. Tot het vullen gebruikt spreekster Ames-cement, of soms ook Ash's imperial amalgaam met cement onderlaag. De heer Duyvensz deelt mede. dat hij, teneinde irritatie van de tandvleeschpapel bij het vullen der proximale caviteiten met guttapercha te voorkomen, beide caviteiten op den bodem verbindt door middel van een metalen plaatje en vervolgens met gutta percha vult. Zoodoende wordt druk op den papil en dientengevolge irritatie voorkomen.

De heer Greeter brengt hulde aan den heer ter Kuile Lemker voor zijne voordracht. Daarop nader ingaande zegt spr. dat hij separatie ontstaan door het vullen van proximale caviteiten met gutta percha meer als een voordeel dan als een nadeel beschouwt. Immers de kaak zet dan uit en biedt meer ruimte voor de blijvende tanden. En wat nu kinderbehandeling betreft, zegt Spreker, dat hij hoewel tegen abonnement, toch juist met het oog dáárop in enkele gevallen van zijn principe afwijkt. De heer de Vries doet den heer Greeter opmerken, dat tegenover het genoemde voordeel van vergrooting van de kaak, zeer vaak tengevolge van het inbijten en het uitzetten der guttapercha-vulling, irritatie van pulpa of periodontium ontstaat.

De heer Feenders vraagt den heer Ter Kuile Lemker wat hij doet, als een patiëntje met hevige, door pul-

pitis veroorzaakte pijn tot hem komt en extractie gecontraïndiceerd is. De heer ter Kuile antwoordt, dat in die gevallen de caviteit wordt gereinigd, de pulpa blootgelegd en eenige malen behandeld met chloorphenol. De heer Bölg er zegt, dat Validol camphoratum in die gevallen vaak goede diensten doet. De heer Bruske acht het niet voorzichtig patiënten geneesmiddelen mee te geven. Ten aanzien van het zoo even door den heer ter Kuile Lemker gegeven antwoord zegt spreker, dat hij het directe blootleggen der pulpa vaak niet noodzakelijk acht, daar vaak bij patiënten, die voorgeven hevige pijn te hebben, bij nader onderzoek blijkt, dat de pulpa slechts geïrriteerd is. Reinigen en daarna vullen der caviteit zijn meestal afdoende. Verder vraagt spreker of een pijnlooze fistel niet op den duur nadeelig kan zijn. De heer ter Kuile Lemker antwoordt dat hij wel degelijk eerst onderzoekt, alvorens een pulpa bloot te leggen. Pijnlooze fistels acht hij niet schadelijk. Tot den heer Greeter zegt spreker zich er over te verwonderen, dat hij nog abonnementen sluit. In dat *geregeld* bezoek van kinderen om de veertien dagen of vier weken ziet hij slechts een vulling van de wachtkamer, maar geen nut. De heer Ka ijs er zegt, dat wanneer patiëntjes met pijn tot hem komen, het appliceeren van Nitras argenti hem vaak goede diensten heeft bewezen. De heer Bölg er zegt, dat hij uit ervaring tegen abonnement is en vraagt den heer Greeter hoe hij dat dan wel berekent? De heer Greeter antwoordt, dat hij in enkele gevallen kinderen in abonnement opneemt, *niet dus het geheele gezin*. Hij begrijpt onder abonnement, waarvoor hij *f* 25 berekent, het verwijderen van tandsteen, extracties en vulling der melktanden. Goudvullingen, kunststanden, regulaties etc. worden daaronder niet begrepen. Ook laat hij de patiëntjes niet elke veertien dagen of vier weken

terugkomen, doch slechts zoo vaak hij zulks noodig acht. De heer Bölg er vraagt den heer ter Kuile Lemker waarom hij geen blijvende kiezen voor het 16^e jaar met amalgaan vult, waarop deze antwoordt, dat op dien leeftijd de tandbeenkanaaltjes nauwer zijn geworden, ten minste indien de pulpa nog in gezonden toestand is. Hierna brengt de voorzitter den inleider dank voor zijne belangwekkende voordracht en opent daarna gelegenheid voor vrije mededeelingen.

De heer Dagevos laat een apparaat rondgaan, door een collega in Indië gemaakt, hetwelk hem toevallig in handen was gekomen. Het had gediend als prothese na een fractuur. Er werd bij de beschouwing nog al hilariteit verwekt.

De heer Bölg er zegt naar aanleiding daarvan, dat hij eens een soort gebit in den mond van een patient aantrof, hetwelk over het natuurlijk gebit heen was gelegd. De heer ter Kuile Lemker vraagt hoe de tanden zich onder dusdanige overkapping gedragen. De heer Greeter antwoordt, dat zulke overkappingen worden bevestigd met behulp van gutta percha ; alsdan gedragen de tanden zich goed. De heer de Vries zegt dezelfde ervaring te hebben opgedaan en deelt een en ander mede omtrent een geval in zijn omgeving. Nadat de tanden waren afgesleten, stelde hij door geheele overkapping ervan patient weder in staat tot een goede masticatie. Dr. Herbst, zegt spreker, volgt ook deze methode, heeft ze zelfs op zichzelf toegepast met het beste succes. De heer Greeter laat nog een aseptisch hoekstuk zien, door de firma Ash in den handel gebracht, hetwelk gemakkelijk uit elkander kan worden genomen en dus zeer gemakkelijk gesteriliseerd. De heer ter Kuile Lemker deelt mede dat door de firma Buss te Berlijn zeer bruikbare scherp- en stomp-

hoekige hoekstukken in den handel worden gebracht.

Door den heer de Vries wordt een afdruk getoond, waarop een laterale snijtand voorkomt. Een paar jaar geleden, zegt hij, was de mesiale hoek door een porseleinvulling hersteld en niettegenstaande de tand van de distale zijde af langzamerhand was afgebroken tot aan de porseleinvulling, was deze toch vast op haar plaats gebleven.

Nadat aan den heer Sanders op zijn vraag nog eenige inlichting was gegeven betreffende het gieten van metalen gebitten bij vlakke onderkaak. wordt de vergadering door den voorzitter onder dankzegging voor de goede opkomst gesloten.

Vergadering der Nederlandsche Tandmeesters-Vereeniging.

17 December 1904.

Tegenwoordig 17 leden: Mevr. van Loenen—de Bordes, de Heeren T. C. A. Bölger, W. Schouten, L. H. Feenders, H. B. de Jonge Cohen, Jac. J. Son, A. v. Geldere, N. J. J. Greeter, P. Dagevos, Jo. de Cock Rouaan, J. Leendertz. I. S. Bruske, W. J. Son, C. C. Kaijser, W. J. Roeloffs, J. Rueb, I. J. E. de Vries en Prof. Dr. Jung (Berlijn) en G. Deetman, als gasten.

Te 8 uur opent de Voorzitter de vergadering. De notulen worden voorgelezen en goedgekeurd. De Secretaris deelt mede, dat is ingekomen: een schrijven van collega Leendertz te Arnhem, houdende eenige opmerkingen betreffende het uitstellen van reeds aangekondigde vergaderingen.